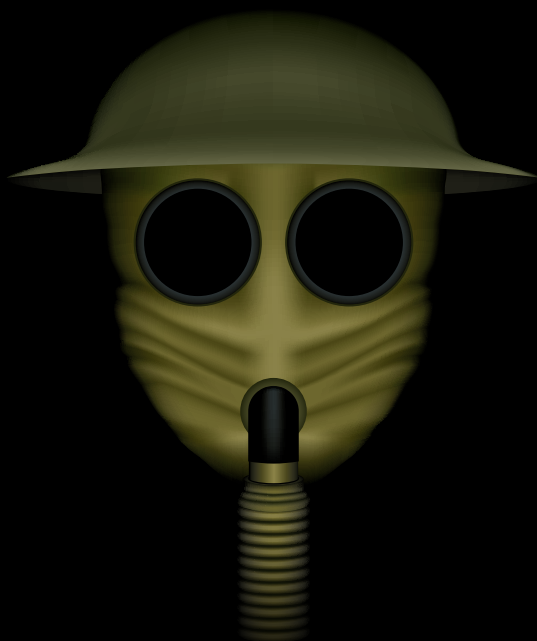

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1914-1918

ΠΟΥ ΘΑ ΤΕΛΕΙΩΝΕ
ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

4 | 11
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ | ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
2017 | 2018

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο - Μέγαρο Παλαιάς Βουλής

Περιεχόμενα	
Πρόλογος 1
Ο Μεγάλος Πόλεμος από την Ευρώπη στον κόσμο 2
Διλήμματα και διαφωνίες 10
Η Ελλάδα πολεμά 20
Κι έτσι ήρθε το τέλος 26
Επίλογος 28

Η έκδοση αυτή αποτελεί οδηγό
της περιοδικής έκθεσης που παρουσιάστηκε
στο **Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής**
από **4 Δεκεμβρίου 2017** έως **11 Νοεμβρίου 2018**.

© Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

ISBN: 978-960-6812-73-6

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Μεγάλος Πόλεμος του 1914-1918, μία σύγκρουση άνευ προηγουμένου, αποτελεί κρίσιμη καμπή στην παγκόσμια ιστορία. Υπήρξε ο πρώτος πόλεμος στον οποίο ενεπλάκη όλη η υφήλιος και χρησιμοποιήθηκαν όπλα σύγχρονης τεχνολογίας, με τεράστια καταστρεπτική δύναμη.

Ο Πόλεμος του 1914-1918 επηρέασε βαθιά την κοινωνία, ενώ οι επιπτώσεις του είναι αισθητές μέχρι σήμερα. Σε αυτόν βρίσκονται τα σπέρματα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς και η οριστική κυριαρχία των εθνικών κρατών.

Ο πόλεμος που θα τελείωνε όλους τους πολέμους άλλαξε για πάντα την εικόνα της Ευρώπης, θέτοντας τα θεμέλια μιας νέας εποχής.

Το 2014-2018 συμπληρώνονται εκατό χρόνια από τον Μεγάλο Πόλεμο.

Πρόκειται για μια παγκόσμια επέτειο ανάμνησης, που αποτελεί αφορμή για αναστοχασμό πάνω στην τρωτότητα του πολιτισμού. Η κατάρρευση κάθε κανόνα ανθρωπισμού εισήγαγε την ανθρωπότητα σε έναν αιώνα υπερβολικής και συχνά παράλογης βίας.

“

ΠΑΠΑΡΟΥΝΕΣ

Ήταν ένας λοφος άλικος από τις παπαρούνες. Ξεκουραζόταν ένα Ρούσικο Σύνταγμα, που τραβούσε κι αυτό για το μέτωπο. Εκεί μας σταματήσανε κ' εμάς. [...]

Φάγαμε μαζί, κουβεντιάσαμε ώρες δίχως να καταλαβαίνει γρι ο ένας απ' τη γλώσσα τ' αλλουνού. Όμως συνεννοηθήκαμε περίφημα. Η αγάπη κ' η όχτρα έκουνε διεθνή γλώσσα. [...]

Σαν κάμαμε τις τετράδες για να φύγουμε, οι Ρούσοι βάλανε παπαρούνες μέσα στις μπούκες των τουφεκιών μας. Ήτανε σα μια παράξενη λιτανεία με ατσαλένιες λαμπάδες, που στην κορφή τους άναβε η πιο χαρούμενη φλόγα. [...]

Πόση αγάπη υπάρχει στον κόσμο! Άφθονη σαν ποτάμι που χύνεται μέσα σ' έναν κάμπο. Ανθισμένη σαν ένας λόφος κόκκινος από τις παπαρούνες, που σε φωνάζουνε να τις κόψεις. Δεν έχεις παρά να σκύψεις να τις κόψεις.

— Στρατής Μυριβήλης, *Η ζωή εν τάφω* —

”

Επιμνημόσυνος σταυρός
Βρετανικό επιμνημόσυνο του Μεγάλου Πολέμου με
απεικόνιση παπαρούνας. Παρόμοια χρησιμοποιούνται
μέχρι σήμερα σε τάφους πεσόντων.
— Συλλογή Β.Ν.

Η έκθεση δεν αποτελεί πλήρη διήγηση των γεγονότων του πολέμου. Στοχεύει να παρουσιάσει συνοπτικά την κοινωνικοπολιτική εμπειρία μέσα στο εμπόλεμο περιβάλλον, με επίκεντρο την ελληνική περίπτωση.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

από την Ευρώπη στον κόσμο

Ο Μεγάλος Πόλεμος που θα τελείωνε όλους τους πολέμους. 1914-1918

Μια εύθραυστη ειρήνη

Στις αρχές του 20ού αιώνα, η πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων χαρακτηριζόταν από έντονο ιμπεριαλισμό. Η Βρετανική Αυτοκρατορία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Ρωσία και αργότερα οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και η Ιαπωνία, προέβαιναν στη διανομή του κόσμου.

Ο σταδιακός περιορισμός διαθέσιμων εδαφών προκάλεσε μια σειρά συγκρούσεων, με πρώτο μεγάλο σταθμό τον **Μεγάλο Πόλεμο**.

Η τεράστια εμβέλεια του Πολέμου εξέπληξε αρχικά, μιας και συνέβη σε μία εποχή ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου και αυξανόμενης οικονομικής αλληλοεξάρτησης.

Και έτσι ξεκίνησαν όλα

Στις 28 Ιουνίου 1914, ο αρχιδούκας Φραγκίσκος – Φερδινάνδος, διάδοχος του θρόνου των Αψβούργων της Αυστροουγγαρίας, δολοφονήθηκε στο Σαράγιεβο της Βοσνίας.

Η Δολοφονία του Αρχιδούκα Φραγκίσκου–Φερδινάνδου
Δολοφόνος του ήταν ο Γαβριήλ Πρίντσιπ, Σερβο-βόσνιος φοιτητής και μέλος της «Μαύρης Χειρός», μιας μυστικής οργάνωσης συνδεδεμένης με το γιουγκοσλαβικό εθνικιστικό κίνημα. Έργο Μίμη Αντωνιάδη.
— Συλλογή Ε.Σ.-Μ.

Η Αυστροουγγαρία χρησιμοποίησε το φόνο ως αφορμή για να επιλύσει τις διαφορές της με τη Σερβία.

Με την υποστήριξη του Κάιζερ Γουλιέλμου Β΄ της Γερμανίας, εξέδωσε τελεσίγραφο, το οποίο η Σερβία δεν έκανε αποδεκτό, και της κήρυξε πόλεμο στις 28 Ιουλίου.

Η Ρωσία κήρυξε επιστράτευση για να υποστηρίξει τη Σερβία, και η Γερμανία απάντησε με κήρυξη πολέμου εναντίον της Ρωσίας και της Γαλλίας.

Οι κηρύξεις πολέμου διαδέχονταν η μία την άλλη και πολύ σύντομα τα Ευρωπαϊκά κράτη, οι σύμμαχοί τους και οι αποικίες τους είχαν χωριστεί σε δύο στρατόπεδα.

Η Ευρώπη στην αυγή του Πολέμου

Βρετανική Αυτοκρατορία

Η Μεγάλη Βρετανία ήταν ένα πλήρως αστικοποιημένο και εκβιομηχανισμένο κράτος. Η ευημερία της ήταν απόλυτα εξαρτημένη από το παγκόσμιο εμπόριο και τις αποικίες της. Επομένως, πρωταρχικός της στόχος ήταν να διατηρήσει την υπεροχή της στη θάλασσα, που πλέον απειλείτο από την ανάπτυξη του γερμανικού στόλου.

Γαλλία

Η Γαλλία, έπειτα από την ήττα της στον γαλλο-πρωσικό πόλεμο το 1870, είχε χάσει την Αλσατία και τη Λωραίνη. Η έντονη δυσαρέσκεια και ο φόβος για τους γείτονές της την οδήγησαν στην αποκατάσταση των σχέσεων με τους παλαιότερους αντιπάλους της, τη Μεγάλη Βρετανία και τη Ρωσία.

Ρωσία

Στη Ρωσία οι Τσάροι κυβερνούσαν απολυταρχικά μία κοινωνία ακόμα αγροτική και ημι-φεουδαρχική. Η διατήρηση της στρατιωτικής ισχύος όμως απαιτούσε βιομηχανία, που έκανε τα πρώτα της βήματα με αργοπορία. Η ιδεολογία του πανσλαβισμού έδινε στη Ρωσία βήμα για παρέμβαση στα μικρότερα σλαβικά κράτη της Κεντρικής και Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης.

Βρετανικός σατιρικός χάρτης της Ευρώπης του 1914
Από τον Walter Emanuel.
— Συλλογή Π.Σ.

Αυστροουγγαρία

Η αυτοκρατορία των Αψβούργων ήταν δυαδική μοναρχία. Οι Γερmano-αυστριακοί είχαν παραχωρήσει αυτονομία στους Μαγυάρους της Ουγγαρίας, τη δεύτερη ισχυρότερη εθνότητα. Η αυτοκρατορία όμως ήταν πολυεθνική: Σλοβάκοι, Ρουμάνοι, Κροάτες, Τσέχοι, Πολωνοί, Ρουθηνοί, Σλοβένοι, Σέρβοι κ.ά.

Γερμανία

Στη Γερμανία, ο Κάιζερ Γουλιέλμος Β΄ ήταν απόλυτος άρχων και ο μιλιταρισμός αποτελούσε θεμέλιο του συστήματος. Ο πόλεμος αντιμετωπιζόταν ως ισχυρή πιθανότητα, καθώς ήταν διαδεδομένος ο φόβος της «περικύκλωσης» από εχθρούς. Συχνά μάλιστα γινόταν λόγος για ανάγκη εθνικής όσο και φυλετικής επικράτησης έναντι των Σλάβων γειτόνων.

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ

Μεγάλη Βρετανία και Γαλλία είχαν διευθετήσει τις αποικιακές τους διαφορές με την **Εγκάρδια Συνεννόηση** (*Entente Cordiale*, 1904). Η Ρωσία, μετά την ήττα της από την Ιαπωνία, προσχώρησε το 1907 και η συμμαχία ονομάστηκε **Τριπλή Συνεννόηση** (*Triple Entente*) ή **Αντάντ**.

Με την αρχή του Πολέμου, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία και Ρωσία δεσμεύτηκαν να μην υπογράψουν χωριστή ειρήνη και έκτοτε έμειναν γνωστές ως **Σύμμαχοι**.

Ένας κόσμος στα δύο

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Η Γερμανία και η Αυστροουγγαρία έμειναν γνωστές ως **Κεντρικές Δυνάμεις** λόγω της θέσης τους ανάμεσα στους αντιπάλους τους. Η κοινή γερμανική ταυτότητα της άρχουσας τάξης στις δύο χώρες και ο φόβος των γειτόνων τους ήταν οι αιτίες του συνασπισμού τους, στον οποίο εντάχθηκαν επίσης Βουλγαρία και Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Γιατί πολεμάμε;

Αρχικά ο Πόλεμος χαιρετίστηκε με ενθουσιασμό. Με την ισχύ των σύγχρονων όπλων, θεωρούσαν πως θα διαρκούσε λίγους μόνο μήνες, όπως οι προηγούμενοι. Χιλιάδες νέοι κατατάχθηκαν εθελοντικά, παρόλο που καμία από τις χώρες δεν πρόβαλλε δημόσια έναν ξεκάθαρο πολεμικό στόχο.

Πόλεμος!

Από τις πρώτες μάχες φάνηκε ότι ο πόλεμος αυτός θα είναι στατικός. Κρυμμένοι σε χαρακώματα, οι άντρες πολεμούσαν σε θέσεις που θα κρατούσαν με μικρές – αλλά *πολύνεκρες* – αλλαγές, για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Όσοι επιβίωναν, θα επέστρεφαν στα μετόπισθεν για ανάπαυση και περίθαλψη, προτού επιστρέψουν στα χαρακώματα.

Οι στρατιώτες, συχνά έπειτα από πολυήμερες και δύσκολες πορείες, έφταναν στο μέτωπο, όπου τους περίμενε μια αφόρητη κατάσταση. Στην πρώτη γραμμή θα έπρεπε να υπηρετήσουν μια εβδομάδα με δέκα μέρες, ελπίζοντας να αντικατασταθούν πριν από κάποια μεγάλη επίθεση.

Η παρασκευή καφέ στο μέτωπο
— EIM

Ζωή και Θάνατος

Η ζωή μέσα στο χαρακώμα

Στην καθημερινότητα των στρατιωτών εναλλάσσονταν ώρες ατελείωτης πλήξης και απόλυτου τρόμου.

Κατά τη διάρκεια της νύχτας έπρεπε να επισκευάσουν ή να σκάψουν νέα χαρακώματα, να καταγράψουν τις θέσεις του εχθρού με περιπόλους, να περισυλλέξουν, αναγνωρίσουν και θάψουν κάποιες από τις άταφες σορούς.

Οι περισσότερες επιθέσεις πραγματοποιούνταν την αυγή, επομένως τότε θα έπρεπε να είναι σε ετοιμότητα.

Την ημέρα ξεκουράζονταν, έγραφαν στους αγαπημένους τους, φρόντιζαν τον εξοπλισμό τους, αλλά και πάλευαν να απαλλαγούν από αρουραίους, ψείρες και ψύλλους που αφθονούσαν.

Για κανένα λόγο δεν μπορούσαν να ξεμυτίσουν από το χαρακώμα.

Γερμανική μάσκα αερίων
— Συλλογή Ι.Λ.

Χημικός θάνατος

Το 1915 οι Γερμανοί δοκίμασαν ένα νέο όπλο, τα **δηλητηριώδη αέρια χλωρίου**.

Τα χημικά αποδείχτηκαν πολύ αποτελεσματικά, τουλάχιστον στην αρχή. Όμως πολύ σύντομα οι Σύμμαχοι εφοδιάστηκαν με μάσκες αερίων και συμπεριέλαβαν τα αέρια και στο δικό τους οπλοστάσιο.

Τα χημικά αέρια και οι μάσκες έγιναν η χαρακτηριστική εικόνα του Μεγάλου Πολέμου, δημιουργώντας ένα περιβάλλον ακόμη πιο ολέθριο και απάνθρωπο.

Γερμανικά παιγνιόχαρτα
Το σετ φέρει σημαίες των Κεντρικών Δυνάμεων, καθώς και ιστορικά πρόσωπα της εποχής.
— EIM

Μοντέρνοι καιροί

Πυροβόλα

Οι δύο πλευρές κατάλαβαν γρήγορα το τεράστιο πλεονέκτημα που προσέφεραν τα πολυβόλα και βαριά οβιδοβόλα. Η αλλαγή στον τρόπο μάχης ήταν τεράστια: οι αμυνόμενοι κρύβονταν στα χαρακώματα και είχαν το πλεονέκτημα, ενώ οι επιτιθέμενοι ήταν εκτεθειμένοι σε φράγματα πυρός. Οι παλαιότερες μαζικές επιθέσεις τώρα έμοιαζαν με μαζικές αυτοκτονίες.

Μεταφορά μικρού «λιμναίου» υποβρυχίου με τρένο
Δημοσιεύτηκε στην εφ. The Illustrated War News, 28.4.1915.
— Συλλογή B.N.

Άρματα μάχης

Τα άρματα μάχης δημιουργήθηκαν για να επιτρέψουν επιθετικές κινήσεις σε ακάλυπτο έδαφος. Οι ερπύστριες έλυσαν το πρόβλημα της κίνησης του τεράστιου βάρους τους σε ανώμαλο λασπώδες έδαφος. Οι επιχειρήσεις τεθωρακισμένων άνοιγαν δρόμο για να εφορμήσουν πεζά σώματα πίσω τους.

Γερμανικό πολυβόλο MG08 του οθωμανικού στρατού
Φέρει οθωμανική σφραγίδα με αραβική γραφή.
— EIM

Υποβρύχια

Από την έναρξη του Πολέμου, η Μεγάλη Βρετανία εμποδίζει το θαλάσσιο εμπόριο και τον ανεφοδιασμό της Γερμανίας. Αυτό έστρεψε την τελευταία στα υποβρύχια. Οι Σύμμαχοι έκρυβαν όπλα σε επιβατικά και εμπορικά πλοία. Οι Γερμανοί απάντησαν στοχεύοντάς τα, και εγκατέλειψαν έτσι τους αυστηρούς κανόνες ναυτικού πολέμου.

Ζέπελιν

Τα γερμανικά Ζέπελιν, πηδαλιουχούμενα αερόστατα που είχαν πάρει το όνομά τους από τον εφευρέτη τους Κόμη φον Ζέπελιν, χρησιμοποιήθηκαν κυρίως σε αναγνωριστικές αποστολές. Η πλοήγησή τους δεν ήταν πολύ ακριβής, η καταστρεπτική τους δύναμη σε βομβαρδισμούς πολύ μικρή και το μέγεθός τους τα καθιστούσε εύκολο στόχο.

Κράνη

Τα κράνη επανήλθαν σε χρήση στον Μεγάλο Πόλεμο, μετά τον προηγούμενο περιορισμό τους ως διακοσμητικό στοιχείο της στολής. Από τις πρώτες μάχες παρατηρήθηκαν μεγάλες απώλειες από τραύματα στο κεφάλι. Τα κράνη δεν προστάτευαν τόσο από απευθείας βολές, όσο από τα θραύσματα και συντρίμια από εκρήξεις βομβών. Πλέον έγιναν χαρακτηριστικό βιομηχανικό προϊόν του πολέμου.

Αεροπλάνα

Στον Μεγάλο Πόλεμο χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά συστηματικά τα αεροπλάνα. Στην αρχή είχαν κυρίως αναγνωριστικό ρόλο. Το 1917 είχαν πλέον βελτιωθεί τόσο, ώστε τα γερμανικά βομβαρδιστικά Γκόθα να επιτίθενται μέχρι το Λονδίνο. Οι ζημιές και τα θύματα ήταν στην πραγματικότητα ελάχιστα, αλλά η επίπτωση στο ηθικό τεράστια. Η Μεγάλη Βρετανία απάντησε με τη συγκρότηση της Βασιλικής Πολεμικής Αεροπορίας.

Μια Χριστουγεννιάτικη ιστορία

Το 1914, σε πολλά σημεία του μετώπου, οι άντρες αυθόρμητα διέκοψαν τις εχθροπραξίες για να γιορτάσουν τα Χριστούγεννα. Πολλοί συναντήθηκαν στη νεκρή ζώνη για να μιλήσουν, να τραγουδήσουν, να ανταλλάξουν φωτογραφίες, φαγητό και τσιγάρα ή ακόμη και για να παίξουν ποδόσφαιρο. Αλλού, αν και δεν συναντήθηκαν, έπαυσαν τα πυρά και από τις δύο πλευρές.

Τις επόμενες χρονιές οι αξιωματικοί ήταν αυστηροί και εμπόδισαν παρόμοιες εκδηλώσεις. Παρόλα αυτά, υπήρξαν και άλλα μεμονωμένα περιστατικά προσωρινής εκεχειρίας στο γενικότερο πνεύμα του «ζήσε και άσε τους άλλους να ζήσουν».

Κουτί Χριστουγέννων Πριγκίπισσας Μαίρης, 1914
Τα Χριστούγεννα του 1914, η Πριγκίπισσα Μαίρη, μέλος της βρετανικής βασιλικής οικογένειας, δώρισε ένα κουτί σε όλους τους Βρετανούς στρατιώτες και τους ναύτες που πολεμούσαν. Περιείχε ευχετήρια κάρτα, ημερολόγιο, φωτογραφία της Πριγκίπισσας, τσιγάρα, καπνό κ.α.
— Συλλογή Ι.Λ.

Τα Βαλκάνια στο μεταίχμιο

Οι Βαλκανικοί πόλεμοι είχαν λήξει με τη **Συνθήκη του Βουκουρεστίου** (10 Αυγούστου 1913), αλλά το αποτέλεσμα δεν ικανοποιούσε απόλυτα κανέναν. Όλοι επιθυμούσαν πολιτική και οικονομική σταθερότητα για να ανασυγκροτηθούν, αλλά δεν απεμπλούσαν και τις επεκτατικές τους βλέψεις.

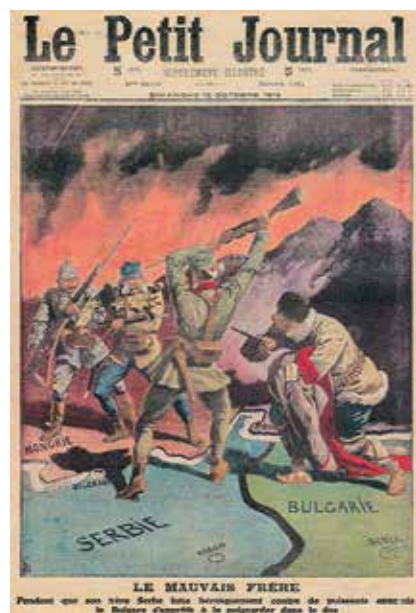
Η νίκη της Ελλάδας αύξησε μεν την έκταση και τον πληθυσμό της, αλλά εγκυμονούσε μελλοντικές συγκρούσεις με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και τη Βουλγαρία.

Τα ζητήματα των ελληνοαλβανικών συνόρων και του καθεστώτος των νησιών του Αιγαίου παρέμεναν εκκρεμή. Ήταν φανερό ότι η ασφάλεια της χώρας εξαρτιόταν από μια ισορροπία δυνάμεων που καθόριζαν εξωγενείς παράγοντες.

Ο κακός Αδερφός

Βούλγαρος μαχαιρώνει πισώπλατα Σέρβο ενώ αυτός μάχεται με τον Αυστριακό. Εξώφυλλο της εφ. *Le Petit Journal*, 10.10.15.

— HMS

Σερβικό στρατόπεδο στον Ύψο Κερκύρας

Ανταλλαγή δηναρίων για δραχμές.

Ο Σερβικός Στρατός, μετά την ήττα του από τους Αυστριακούς και Βουλγάρους, κατέφυγε στην Κέρκυρα και ανασυγκροτήθηκε για να πολεμήσει στο Μακεδονικό Μέτωπο.

— ΕΙΜ

Ο Πόλεμος στην αυλή μας

Με την κήρυξη του Πολέμου η Ελλάδα κλήθηκε γρήγορα να δηλώσει τη θέση της απέναντι στη Σερβία. Οι δύο χώρες είχαν υπογράψει το 1913 σύμφωνο αμοιβαίας υποστήριξης. Η ελληνική κυβέρνηση τώρα αποφάσισε ότι θα τηρούσε απέναντι στη Σερβία «ευμενέστατη ουδετερότητα» και θα επαγρυπνούσε να μην της επιτεθεί η Βουλγαρία.

Η πολιτική αυτή εξυπηρετούσε αρχικά τα συμφέροντα των Συμμάχων, που ήλπιζαν να προσελκύσουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Σύντομα ωστόσο (29 Οκτωβρίου 1914), η Αυτοκρατορία εισήλθε στον Πόλεμο στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων.

Καλλίπολη

Στις αρχές του 1915, οι Σύμμαχοι ξεκίνησαν μία επιχείρηση κατάληψης των Δαρδανελλίων.

Στόχος ήταν να καθυποτάξουν την Κωνσταντινούπολη, πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και να ανοίξουν θαλάσσια δίοδο για τη Ρωσία.

Οι Σύμμαχοι ζήτησαν τη συνδρομή της Ελλάδας, με αποτέλεσμα να αναδυθούν δύο αντίθετες απόψεις για την εξωτερική πολιτική της χώρας. Ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος υποστήριξε θερμά τη συμμετοχή, ενώ ο Βασιλέας Κωνσταντίνος ήθελε η Ελλάδα να παραμείνει ουδέτερη.

Δερμάτινη θήκη εγγράφων με απεικόνιση Γερμανοτουρκικής φιλίας.
— Συλλογή Ι.Λ.

Στις **25 Απριλίου 1915**, μικτή δύναμη Βρετανών, Αυστραλών, Νεοζηλανδών, Ινδών, Γάλλων και Σενεγαλέζων αποβιβάστηκε κοντά στην Καλλίπολη. Μετά από επιχειρήσεις οκτώ μηνών, τα συμμαχικά στρατεύματα ηττήθηκαν.

Το Βρετανικό H.M.S. Talbot βομβαρδίζει τις θέσεις του εχθρού στον όρμο της Σούβλας, Καλλίπολη
Υδατογραφία του Norman Wilkinson, δημοσιευμένη στο έργο του ιδίου: *The Dardanelles*, 1915.

— ΕΙΜ

Βρετανικά αεροπλάνα στην Εκστρατεία της Καλλίπολης

Υδατογραφία του Norman Wilkinson, δημοσιευμένη στο έργο του ιδίου: *The Dardanelles*, 1915.

— ΕΙΜ

Απόβαση στη Θεσσαλονίκη

Μετά την αποτυχία της εκστρατείας στην Καλλίπολη και την είσοδο της Βουλγαρίας στον Πόλεμο στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων, οι Σύμμαχοι συνειδητοποίησαν τη σπουδαιότητα ενός Βαλκανικού μετώπου.

Έτσι, αναζήτησαν μια κατάλληλη βάση για τις επιχειρήσεις τους στη Σερβία.

Γαλλικά στρατεύματα αποβιβάζονται στη Θεσσαλονίκη
— ΚΙΘ

Το φθινόπωρο του 1915, με την έγκριση του Βενιζέλου, οι Σύμμαχοι πραγματοποίησαν απόβαση της Στρατιάς της Ανατολής στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, υπό τον στρατηγό Μωρίς Σαράιγ.

Μέχρι το τέλος του Πολέμου, στο Μακεδονικό μέτωπο υπηρέτησαν περισσότεροι από 700.000 στρατιώτες, από χώρες της Αντάντ, αλλά και από αποικίες τους.

Άνδρες γαλλικού αφρικανικού αποικιακού
σώματος με τον αξιωματικό τους

— ΚΙΘ

“

«Η πόλη,
ένα απέραντο στρατόπεδο
βρώμικο κι αντιπαθητικό,
όπου μερμηγκιάζουν μες στο
χακί όλες οι φυλές του Ισραήλ.

[...]

Όλους αυτούς
τους κουβάλησαν οι Ευρωπαίοι
απ' την άκρια του κόσμου, για να
σκοτώσουν και να σκοτωθούν
“υπέρ της Ελευθερίας των λαών”».

— Στρατής Μυριβήλης, *Η ζωή εν Τάφω* —

”

Το Κίνημα Εθνικής Αμύνης

Η Γερμανία ζητούσε την εκδίωξη των Συμμάχων από τη Θεσσαλονίκη. Αφού κατέλαβαν το οχυρό Ρούπελ, μέσα στο καλοκαίρι του 1916 Γερμανο-βουλγαρικές δυνάμεις προχώρησαν στις Σέρρες, τη Δράμα, την Καβάλα και σταδιακά σε όλη την Ανατολική Μακεδονία.

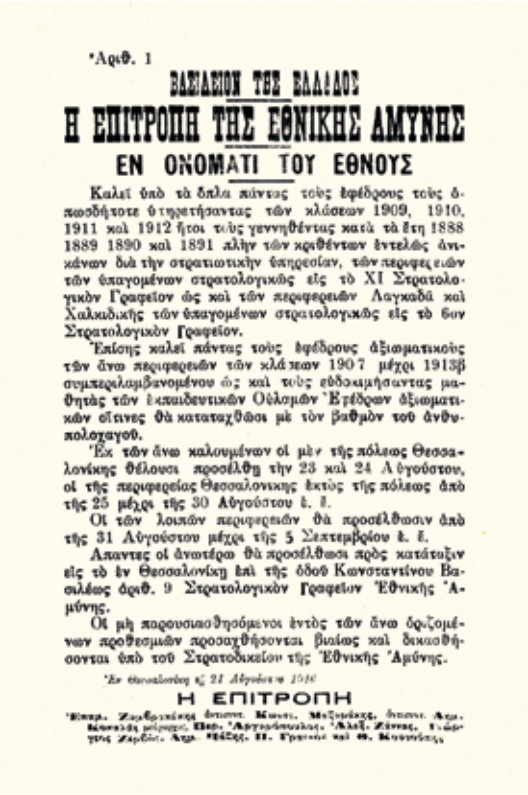
Τα καθημερινά κύματα προσφύγων που κατέφθαναν στη Θεσσαλονίκη δημιούργησαν μεγάλη αναταραχή και ανησυχία.

Διαδήλωση στη Θεσσαλονίκη
Την περίοδο πριν την εκδήλωση του κινήματος Εθνικής Αμύνης, η πόλη συγκλονιζόταν από διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για την παράδοση της Ανατολικής Μακεδονίας.
— ΚΙΘ

Σε γενικές γραμμές είχε σχηματιστεί η πεποίθηση πως η κυβέρνηση των Αθηνών αδιαφορούσε για τη Μακεδονία και αδρανούσε μπροστά στην επερχόμενη εθνική καταστροφή.

Στόχος τους ήταν να συνταχθούν με τους Συμμάχους έναντι των εθνικών κινδύνων.

Κλήση σε επιστράτευση
από την Προσωρινή Κυβέρνηση της Εθνικής Αμύνης
— Συλλογή Β.Ν.

Το κίνημα της Εθνικής Αμύνης εκδηλώθηκε τον Αύγουστο, με πρωταγωνιστές τους Περικλή Αργυρόπουλο, Αλέξανδρο Ζάννα, Συν/χη Παμικό Ζυμβρακάκη κ.ά.

Χιτώνιο και πηλήκιο του Στρατηγού Παναγιώτη Δαγκλή
— ΕΙΜ

Τον Οκτώβριο του 1916, μετά από περιοδεία στρατολογίας στα νησιά, η Προσωρινή Κυβέρνηση έφτασε στη Θεσσαλονίκη και ανέλαβε τη διοίκηση των δυνάμεων της Εθνικής Αμύνης.

Η Τριανδρία

Ο Βενιζέλος δεν ταύτισε αρχικά τη θέση του με το κίνημα της Εθνικής Αμύνης. Συμφωνούσε με τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο, αλλά δεν είχε πρόθεση να στραφεί κατά του Βασιλέα.

Τελικά αναχώρησε για την Κρήτη, μαζί με πολλούς πολιτικούς και στρατιωτικούς συνεργάτες του. Εκεί, μαζί με τον Ναύαρχο **Πάυλο Κουντουριώτη**, κήρυξε επανάσταση, στην οποία κατόπιν προστέθηκε και ο Στρατηγός **Παναγιώτης Δαγκλής**. Οι τρεις τους έμειναν γνωστοί ως η **Τριανδρία**.

Ελευθέριος Βενιζέλος
Γλύπτης Νικόλας.
— ΕΙΜ

Πηλήκιο του Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη
— Συλλογή Α.Κ.

Εθνικός Διχασμός

Η Ελλάδα είχε ουσιαστικά διχοτομηθεί.

Η κυβέρνηση των Αθηνών έλεγχε τη νότια Ελλάδα, ενώ αυτή της Θεσσαλονίκης τη βόρεια Ελλάδα και τα νησιά.

Η Αντάντ δεν αναγνώρισε την κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης. Απαίτησε όμως από την Αθήνα την παράδοση πολεμικού υλικού.

Όταν ο Κωνσταντίνος αρνήθηκε, αποβίβασαν σε επίδειξη δύναμης 3.000 άνδρες στην Αθήνα. Ο στρατός αντιστάθηκε και ανάγκασε τα αγήματα να υποχωρήσουν. Η συμμαχική ναυτική μοίρα στο Φάληρο βομβάρδισε την πόλη.

Τα αιματηρά αυτά γεγονότα έμειναν γνωστά ως Νοεμβριανά.

Μετά από αυτά, ξέσπασε κύμα βίας με στόχο τους βενιζελικούς, που θεωρήθηκαν υπεύθυνοι. Η επιβληθείσα αποστρατεία συνοδεύτηκε από τη συγκρότηση άτυπων σωμάτων επιστράτων, οι οποίοι ενέτειναν το κλίμα κρατικής τρομοκρατίας.

Δύο πρόσωπα, δύο πολιτικές

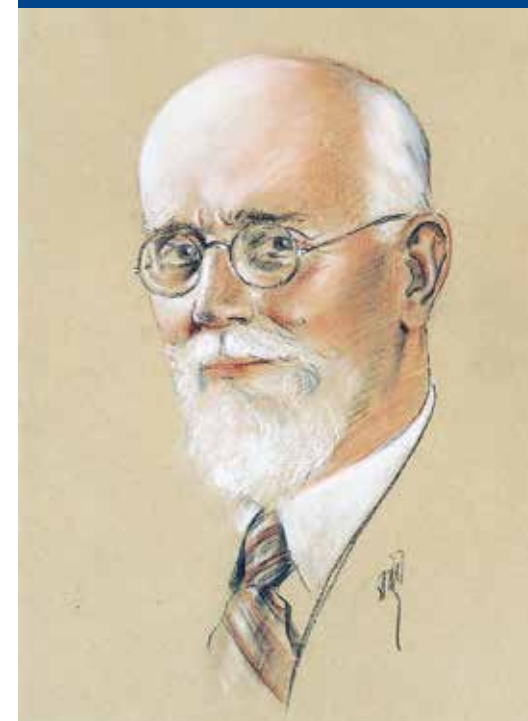
Η αντιπαλότητα Βενιζέλου και Κωνσταντίνου ήταν το ορατό σημάδι διαμετρικά αντίθετων κοσμοθεωριών. Εκδηλώθηκε εκείνη τη στιγμή λόγω του Πολέμου αλλά οφειλόταν και στην απότομη «ενηλικίωση» της χώρας: είχε γίνει σημαντικότερη διεθνώς χωρίς να έχει λύσει σοβαρά εσωτερικά προβλήματα, παλιά και νέα.

Η οξύτητα της πολιτικής αναμέτρησης
οδήγησε σε μία πολύ προσωπική έχθρα
των δύο πρωταγωνιστών και των ακολούθων τους.

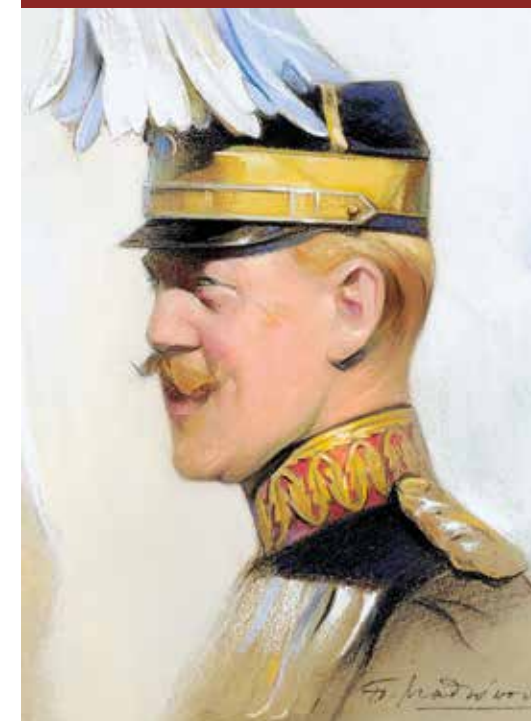
Τα αποτελέσματα του διχασμού θα παρέμεναν στην ελληνική κοινωνία για δεκαετίες.

Τελετή παράδοσης σημαίας 4ου Συντ/τος Μεραρχίας Σερρών
Πρόκειται για τη συμβολική έναρξη της μάχης υπηρεσίας της μονάδας.
— EIM

Ελευθέριος Βενιζέλος
Κάρβουνο και κραγιόνια σε χαρτί του Παύλου Μαθιόπουλου.
— EIM

Ο Βασιλέας Κωνσταντίνος
Κρητιδογραφία σε χαρτόνι του Παύλου Μαθιόπουλου.
— EIM

Εκθρόνιση Κωνσταντίνου

Μετά τα Νοεμβριανά, οι Σύμμαχοι επέβαλαν αυστηρό αποκλεισμό στην Παλαιά Ελλάδα. Τα ελληνικά εμπορικά πλοία επιτάχθηκαν και όλες οι δυνάμεις του Στέμματος αναγκάστηκαν να αποσυρθούν στην Πελοπόννησο. Στους μήνες που ακολούθησαν, μεγάλη μερίδα του πληθυσμού γνώρισε πείνα και ασθένειες.

Τον Ιούνιο του 1917 προχώρησαν στην κατάληψη του Ισθμού της Κορίνθου και απαίτησαν την παραίτηση του Βασιλέα.

Ο Κωνσταντίνος υποχρεώθηκε να εξοριστεί και στη θέση του στέφθηκε ο δευτερότοκος γιος του, Αλέξανδρος.

Η πατρίς σε χρειάζεται!

Ο Μεγάλος Πόλεμος υπήρξε ο πρώτος όπου η προπαγάνδα έπαιξε έντονο ρόλο, χάρη στα μέσα ενημέρωσης.

Εμφανίστηκε σε διάφορες μορφές σε πολλά κράτη –εμπόλεμα και μη– και χρησιμοποιήθηκε εκτεταμένα και από τις δύο πλευρές.

Καινούργια μέσα, όπως το ραδιόφωνο και ο κινηματογράφος, αλλά και παλαιότερα, όπως οι εφημερίδες και οι αφίσες, επιστρατεύτηκαν σε έναν πόλεμο λέξεων και εικόνων.

Οι στόχοι ήταν πολλαπλοί: ενίσχυση του ηθικού των πολιτών, χειραγώγηση της κοινής γνώμης, υποκίνηση μίσους για τον εχθρό, πίεση στα κράτη που παρέμεναν ουδέτερα.

Εθνεγερτική αφίσα Της Πατριωτικής Ένωσης
— ΕΙΜ

Στα όπλα!

Στις 28 Ιουνίου 1917, η νέα κυβέρνηση υπό την προεδρία του Βενιζέλου κήρυξε πόλεμο στις Κεντρικές Δυνάμεις.

Συγκλήθηκε η Βουλή στην προηγούμενη σύνθεσή της, που επονομάστηκε **Βουλή των Λαζάρων**. Οι βενιζελικοί επανήλθαν στα στρατιωτικά αξιώματα και τη διοίκηση.

Γενική επιστράτευση δεν κηρύχθηκε αμέσως. Οι ελλείψεις εξοπλισμού ήταν μεγάλες και ο Βενιζέλος δεν ήθελε να εντείνει τη δυσαρέσκεια. Οι υποστηρικτές του Κωνσταντίνου ένωσαν μάλιστα πως σύρονταν σε έναν πόλεμο από ξένες δυνάμεις.

Έτσι, η επιστράτευση ολοκληρώθηκε μόλις ένα χρόνο μετά.

Γελοιογραφία για την φιλοπόλεμη στάση του Βενιζέλου
Του Φρίξου Αριστέως.
— EIM

“

Οι αξιωματικοί μας είπαν –τι σιγά και μυστηριώδικα– πως αυτή τη φορά δεν είναι βαλκανικοί πόλεμοι. Εδώ δε χρειάζεται ενθουσιασμός, μήτε φασαρία κι «αέρα». Η ελληνική τρέλα εδώ είναι ελάττωμα. Γίνετ' εδώ ένας πόλεμος υπόγειος. Όσο πιο καλά κρύβεσαι, τόσο πιο καλός στρατιώτης είσαι.

— Στρατής Μυριβήλης, *Η ζωή εν τάφω* —

”

Γερμανική στολή, οπλισμός και εξάρτηση
Επενδύτης, κράνος παραλλαγής και μάσκα αερίων με θήκη, ζώνη με φυσιγγιοθήκες, φακός, ψωμοθήκη (τσάντα τροφής). Δίπλα του ο σάκος πλάτης με κουβέρτα, караβάνα.
— Συλλογή Ι.Α.

Η ζωή εν τάφω

Χαρακώματα δημιουργήθηκαν σε όλα τα μέτωπα: το δυτικό, το ανατολικό, τα βουνά της Μακεδονίας μέχρι και την έρημο της Μεσοποταμίας.

Γι' αυτό και ο Μεγάλος Πόλεμος έμεινε γνωστός και ως ο πόλεμος των χαρακωμάτων.

Τραυματίες σε χαρακώμα
Δημοσιευμένη στην εφ. *L'illustration*, 4.9.1915.
— EIM

“

ΛΑΣΠΗ

«Ήταν σαν να περπατάς μέσα σε λιωμένη καραμέλα. Σε κάθε βήμα, το πέλμα κολλούσε γερά, και μόνο μια αποφασιστική προσπάθεια μπορούσε να το τραβήξει έξω, μαζί με μερικά κιλά γης, μέχρι που σε πονούσε κι ο τελευταίος μυς των ποδιών σου.

Κανείς δεν μπορούσε να παλέψει μέσα σ' αυτήν τη λάσπη για περισσότερο από λίγα μέτρα, χωρίς να πρέπει να ξεκουραστεί. Τρομερή μέσα στην κολλώδη επιμονή της, ήταν ο κύριος της μοίρας σου, ο μέγιστος εκθρόνος, παραλύοντας και κοροϊδεύοντας Άγγλους και Γερμανούς όμοια. Οι αποστάσεις δε μετριούνται σε μέτρα, αλλά σε λάσπη».

— Sidney Rogerson, αξιωματικός 2ου τάγματος, *Σύνταγμα του Δυτικού Yorkshire. Μάχη του Σομ, 1916* —

”

Ζήτημα τύχης

Κατά τη διάρκεια του πολέμου έχαναν τη ζωή τους 6.000 στρατιώτες την ημέρα. Ο θάνατος στα χαρακώματα ήταν τόσο πιθανός όσο και απρόβλεπτος: ζήτημα τύχης.

Οι στρατιώτες συχνά έλεγαν πως «κάθε σφαίρα έχει πάνω ένα όνομα» ελπίζοντας πως δεν θα έρθει ποτέ η σειρά του δικού τους.

Πολλοί έφεραν φυλαχτά που απεικόνιζαν σύμβολα θρησκευτικά ή καλής τύχης, δώρα των αγαπημένων τους. Για τους επιβιώσαντες αποτέλεσαν αργότερα αγαπημένα ενθύμια του Πολέμου.

Αναμνηστικός σταυρός - φυλαχτό
— EIM

Μακεδονικό Μέτωπο

Στο Μακεδονικό μέτωπο, άμεση προτεραιότητα ήταν η οργάνωση αμυντικής γραμμής.

Η γαλλική στρατιά υλοποίησε πολλά έργα υποδομής για τις δικές της ανάγκες.

Οι στρατιώτες έμειναν γνωστοί ως «κηπουροί της Θεσσαλονίκης» για το ειρηνικό τους έργο.

Τον Δεκέμβριο του 1917 ο στρατηγός Σαράιγ αντικαταστάθηκε από τον Στρατηγό Γκιγιωμά. Αυτός άλλαξε τον ρόλο της Συμμαχικής Στρατιάς της Ανατολής, μελετώντας επιθετικά σχέδια. Επέμεινε σε μια πιο ενεργή ελληνική συμμετοχή και επεδίωξε τις «κατά μέτωπον» επιθέσεις με σκοπό να ανακτηθούν εδάφη.

Γάλλοι σε χαρακώμα της Μακεδονίας
Περιοχή του Κιλκίς, Αύγουστος 1916.
— ECPAD/EFA

Επιθεώρηση τμήματος της Μεραρχίας Σερρών
Ελευθέριος Βενιζέλος, Ναύαρχος Κουντουριώτης
και ο Γάλλος Στρατηγός Ρενιώ.
— EIM

Φωτιά!

Τον **Αύγουστο του 1917** ξέσπασε μεγάλη πυρκαγιά στη Θεσσαλονίκη.

Η πυρκαγιά ξεκίνησε από ένα φτωχικό σπίτι προσφύγων. Μέσα σε 32 ώρες κατέστρεψε το 1/3 της πόλης. Η έλλειψη νερού, οι ανεπαρκείς πυροσβεστικές υποδομές, τα στενά σοκάκια με τα ξύλινα σπίτια, όλα συνέβαλαν στην καταστροφή.

Οι Συμμαχικές Δυνάμεις αρνήθηκαν να διακόψουν την υδροδότηση των στρατοπέδων τους, ώστε να εξοικονομηθεί νερό. Παρόλα αυτά, συνέβαλαν σημαντικά στην κατάσβεση.

Το νέο σχέδιο του Γάλλου μηχανικού Εμπράρ θα μετέτρεπε μία οθωμανική πόλη σε ευρωπαϊκή μητρόπολη.

Η παραλιακή λεωφόρος της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά
Στρατιώτες και πολίτες, κοντά σε ένα κατεστραμμένο αυτοκίνητο.
— ΚΙΘ

Η μάχη του Σκρα

Το Σκρα ντι Λέγκεν, στρατηγικό ύψωμα στην κεντρική Μακεδονία, ήταν βαριά οχυρωμένο από τους Βούλγαρους.

Η συμμαχική επιχείρηση κατάληψής του (Μάιος 1918) στηρίχτηκε κυρίως σε ελληνικές δυνάμεις. Η Μερραρχία Αρχιεπαύλους προχώρησε στην κύρια επίθεση, ενώ από τα πλάγια έδρασαν οι Μερραρχίες Κρήτης και Σερρών μαζί με γαλλικές, βρετανικές και σερβικές δυνάμεις. Έσπασαν την εχθρική γραμμή και κατέλαβαν το ύψωμα με πρωτοφανή ταχύτητα.

Ο Στρατηγός Ιωάννου

Ο υποστράτηγος Ιωάννου ήταν Διοικητής της Μερραρχίας Αρχιεπαύλους των δυνάμεων της Εθνικής Αμύνης κι έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Μάχη του Σκρα.

Η πληθωρική παρουσία του ενέπνευσε τον Στρατή Μυριβήλη να δημιουργήσει τον χαρακτήρα του στρατηγού Μπαλαφάρα στο αντιπολεμικό του έργο Η Ζωή εν Τάφω.

— ΕΙΜ

Γαλλικό τουφέκι Berthier Mle 1907/15

Το τουφέκι αυτό χρησιμοποιήσαν κυρίως αποικιακά στρατεύματα, η Λεγεώνα των Ξένων και μικροί συμμαχικοί στρατοί όπως ο Ελληνικός.

— ΕΙΜ

Στρατιωτική σάλπιγγα
— Συλλογή Β.Ν.

Η αρχή του τέλους...

Η μάχη στο Σκρα κατέδειξε την υπολογίσιμη δύναμη του ελληνικού στρατού και την αδυναμία της Βουλγαρίας. Ο Στρατηγός Ντ' Εσπεραί, ο οποίος αντικατέστησε τον Γκιγιωμά, σχεδίασε μια γενική επίθεση με σκοπό τη διάσπαση του μετώπου των Γερμανοβουλγάρων.

Η κίνηση, που υλοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 1918, οδήγησε στην ταχεία συνθηκολόγηση της Βουλγαρίας, πρώτης από όλες τις Κεντρικές Δυνάμεις.

...και η κατάρρευση

Στο **Μακεδονικό Μέτωπο** βρετανικά, γαλλικά, ελληνικά και σερβικά στρατεύματα ανάγκασαν τη **Βουλγαρία** να συνθηκολογήσει στις **30 Σεπτεμβρίου**.

Η **Οθωμανική Αυτοκρατορία** ζήτησε ανακωχή στις **30 Οκτωβρίου**, νικημένη από την Αντάντ και ντόπιες δυνάμεις στην Αραβική Χερσόνησο και τη Μέση Ανατολή.

Στο **Δυτικό Μέτωπο**, συνδυασμένη επίθεση Βρετανών, Γάλλων και Αμερικανών οδήγησε τους **Γερμανούς** σε υποχώρηση. Στις **3 Οκτωβρίου** ο Κάιζερ ξεκίνησε διαπραγματεύσεις, αλλά είχε χάσει πλέον την εμπιστοσύνη στρατού και λαού. Εξορίστηκε στην Ολλανδία, ενώ στο Βερολίνο ανακηρύχθηκε Δημοκρατία.

Στο **Ιταλικό Μέτωπο** υπερίσχυαν οι Ιταλοί και η **Αυστροουγγαρία** ζήτησε ανακωχή στις **3 Νοεμβρίου**.

Η αναπάντεχη ειρήνη 11 π.μ., 11/11/1918

Στις αρχές του 1918, ο Πόλεμος φαινόταν να έχει παγιωθεί. Τα περισσότερα κράτη αντιμετώπιζαν εσωτερικά προβλήματα: πείνα, αρρώστιες, εξαθλίωση, δυσαρέσκεια, λιποταξίες, στάσεις και εξεγέρσεις. Καμία κυβέρνηση δεν ήθελε όμως να δεχτεί τους όρους της άλλης πλευράς και να χάσει τον Πόλεμο. Στα μέσα του 1918 οι Σύμμαχοι άρχισαν να υπερισχύουν.

Ο Πόλεμος έληξε επίσημα
στις **11 Νοεμβρίου 1918** στις **11 π.μ.**
έπειτα από 52 μήνες αιματοχυσίας.

Ο κόσμος ίσως είχε λησμονήσει τις αρχικές αιτίες της σύρραξης, αλλά έβλεπε παντού γύρω του τα αποτελέσματα: εκατομμύρια νεκροί και τραυματίες και ένας βαθύτατος κλονισμός του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Ανακωχή του Μούδρου

Η **Συνθήκη του Μούδρου (Λήμνος) υπογράφηκε στις 30 Οκτωβρίου 1918**. Με αυτήν η Οθωμανική Αυτοκρατορία παρέδωσε στους Συμμάχους στρατηγικά σημεία, λιμάνια, σιδηροδρομικό δίκτυο, πολεμικό εξοπλισμό.

Τα Στενά των Δαρδανελλίων άνοιξαν και μια μικτή ναυτική δύναμη του συμμαχικού στόλου έπλευσε στην Κωνσταντινούπολη, η οποία τέθηκε υπό διεθνή έλεγχο. Στην ελληνική μοίρα συμμετείχε και το θωρηκτό Αβέρωφ. Ο ελληνικός πληθυσμός στην Κωνσταντινούπολη το υποδέχτηκε σε ένα παραλήρημα ενθουσιασμού.

Διάσκεψη Ειρήνης 1919

Η Διάσκεψη των Παρισίων
Ελαιογραφία του Δημήτριου Βασιλείου.
— EIM

Η **Διάσκεψη Ειρήνης** έλαβε χώρα στο **Παρίσι**. Συμμετείχαν εκπρόσωποι των νικητών από 27 χώρες, ενώ δεν κλήθηκαν εκπρόσωποι των ηττημένων, ούτε εκείνοι των νέων Σοβιετικών δημοκρατιών.

Σκοπός ήταν ο διακανονισμός εκκρεμοτήτων μεταξύ νικητών και ηττημένων και η επιβολή των όρων ειρήνης στους δεύτερους.

Με τον κάθε ηττημένο αντίπαλο υπογράφηκε ξεχωριστή συνθήκη.

Ελληνικό τμήμα σε διασυμμαχική παρέλαση στο Παρίσι
Ελαιογραφία του Δημήτριου Βασιλείου.
— EIM

Η Ελλάδα του 1920

Με τη **Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920)** έγινε πραγματικότητα η λεγόμενη Ελλάδα των δύο ηπείρων και πέντε θαλασσών: Ανατολική Θράκη σχεδόν μέχρι την Κωνσταντινούπολη, τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος, έλεγχος της περιοχής της Σμύρνης. Η **Μεγάλη Ιδέα**, το όνειρο μιας Ελλάδας που θα περιελάμβανε όλες τις περιοχές με ελληνικό πληθυσμό, έμοιαζε πολύ κοντά στην ολοκληρωτική της πραγμάτωση.

Η Συνθήκη των Σεβρών αποτελούσε έναν εθνικό θρίαμβο για την Ελλάδα. Σύντομα όμως βρέθηκε στη δίνη της Μικρασιατικής Εκστρατείας, από την οποία έμελλε να δοκιμάσει πολύ πόνο.

Πένα με την οποία ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπέγραψε τη Συνθήκη των Σεβρών
— EIM

Χάρτης της Μεγάλης Ελλάδος της Συνθήκης των Σεβρών
— EIM

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το τέλος του Μεγάλου Πολέμου σήμανε την αρχή μιας νέας εποχής για τον κόσμο. Ιδιαίτερα στην Ευρώπη, οι συνέπειες φάνηκαν σχεδόν σε κάθε πτυχή της ζωής των ανθρώπων, σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Κατέρρευσαν αυτοκρατορίες, άλλαξαν καθεστώτα, δημιουργήθηκαν κράτη, διαμορφώθηκαν νέα σύνορα, αμφισβητήθηκε το παλιό κοινωνικό status quo, αναπτύχθηκαν καινούργιες ιδεολογίες και κινήματα.

Διεθνώς, ο Πόλεμος προβλήθηκε ως μία θυσία, που θα έφερνε επιτέλους γεωστρατηγική ισορροπία και θα τελείωνε όλους τους πολέμους. Όμως, μετά από οικονομικές κρίσεις, πολιτική αστάθεια, και την άνοδο του φασισμού, ελλόχευε μία ακόμα πιο καταστροφική αναμέτρηση.

Οι συνθήκες ειρήνης περιείχαν πολύ σκληρούς όρους για τους ηττημένους, που δημιούργησαν μεγάλη οργή και πικρία. Ενώ όλοι οι Σύμμαχοι πανηγύριζαν τη λήξη του τελευταίου, όπως έλεγαν, πολέμου, πολλοί ήταν εκείνοι που είδαν την ειρήνη ως μια προσωρινή ανακωχή.

Σήμερα πλέον αρκετοί ιστορικοί περιγράφουν την περίοδο 1914-1945 ως έναν νέο Τριακονταετή Πόλεμο.

Η επέτειος των εκατό ετών από τον Μεγάλο Πόλεμο μας καλεί να δούμε τη σύγχρονη κοινωνία με νέα ματιά. Τα αποτελέσματά του δεν είναι απλές αναμνήσεις: ο Πόλεμος αυτός ήταν μία αφετηρία που διαμόρφωσε το σήμερα.

Συντελεστές

Επιμέλεια έκθεσης, μεταφράσεις	Φίλιππος Μαζαράκης-Αινιάν Σοφία Παπασπύρου
Γραφιστική επιμέλεια	Κλειώ Παπασπύρου
Ψηφιακή επιμέλεια και εκτυπώσεις	Μάρκος Κουτσουλάφτης
Κατασκευή βιωματικών εκθέματων	Κωνσταντίνος Τσούρμας
Μακέτες	Φώτης Σπυρέτος
Ηχητική επένδυση	Χάρης Τσίγκρηλας
Σπικάζ	Βασίλης Ελαιτριβάρης Τζέσικα Καραθανάση Jonathan Clark
Επιμέλεια μεταφράσεων	Dawn Clark
Συντήρηση και ανάρτηση εκθεμάτων	Μαίρη Καπότση Παναγιώτης Προσαλέντης Νικολέττα Τασιούλη Ελένη Κατσιαδούρη
Τεχνικές εργασίες	Κώστας Γούσιος Νίκος Χατζής
Παραχώρησαν εκθέματα	(B.N.) Βασίλειος Νικόλτσιος, Διευθυντής Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα (ΚΙΘ) Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, Προϊστάμενος Δρ. Αντώνιος Σατραζάνης (ΠΜ) Πολεμικό Μουσείο (ECPAD/EFA) Agence d'images de la Défence / Γαλλική Σχολή Αθηνών (HMS) Ιστορικό Μουσείο Σερβίας (Ι.Λ.) Ιωάννης Λαζαρίδης, συλλέκτης (Δ.Π.) Δημήτριος Παπαδόπουλος, @Khaki Depot (Α.Κ.) Ανδρομάχη Κουντουριώτη (Ε.-Ρ.Γ.) Ευθύμιος-Ραφαήλ Γουργουρής (Ε.Σ.-Μ.) Έλλη Σολομωνίδου-Μπαλάνου (Π.Σ.) Παναγιώτης Ν. Σουκάκος (Γ.Β) Γιώργος Βιλμέζης Μαρίνος Τριανταφυλλίδης, μουσικοσυνθέτης Τριαντάφυλλος Βαΐτσης, γλύπτης, Το Σπίτι της Σκιάς Ευανθία-Αϊλίν Μενουδάκου Θεμιστοκλής Κοντογούρης Νικόλαος Πάνος Νικόλαος Σιδεράς

Τα εκθέματα που φέρουν το ΕΙΜ ανήκουν στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Επίσης ευχαριστούμε για τη συνδρομή τους	Θάνο Βερέμη, Ομότιμο Καθηγητή Ιστορίας ΕΚΠΑ Ευάνθη Χατζηβασιλείου, Καθηγητή Ιστορίας ΕΚΠΑ Φάρο Τυφλών Ελλάδος Μαρία Γαλάκου, Αλέξανδρο Χαραλάμπους, Αλέξανδρο Θεοχάρη, Κώστα Μήτσιο, Γεωργία Γιαγκου, μουσικούς
--	--

